

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Departementspromemorian Förordning om skolenhetsregister (U2020/04723/GV)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen departementspromemorian "Förordning om skolenhetsregister". Journalistförbundet beklagar att Skolverket har slutat publicera statistik om enskilda skolor. Statistiken var en viktig informationskälla inte minst för många journalister. Journalistförbundet välkomnar ambitionen att snabbt ge allmänheten tillgång till uppgifterna igen. Journalistförbundet motsätter sig därför inte förslaget som presenteras i departementspromemorian som sådant även om förbundet hade föredragit att problemet löstes genom att offentlighetsprincipen infördes i fristående skolor. Journalistförbundet har, som framgår nedan, vissa synpunkter på den föreslagna regleringen. Journalistförbundet anser vidare att den uppkomna situationen tydligt visar på större och mer strukturella problem med bristande insyn.

Uppgifter i skolenhetsregistret omfattas av statistiksekretess och kan inte användas för andra ändamål

Som framgår av utredningen medför den nuvarande ordningen, det vill säga att SCB på uppdrag av Skolverket samlar in uppgifterna till grund för skolenhetsregistret, att såväl de uppgifter som ligger till grund för registret som uppgifterna i registret omfattas av bestämmelsen om statistiksekretess. Detta har lett till att statistiken inte har tillhandhållits efter den 1 september.

Journalistförbundet har noterat Skolverkets beslut att inte publicera statistik om skolor, annat än på riksnivå. Enligt Journalistförbundet är det beklagligt att situationen uppstått, något som förbundet även uttryckt offentligt. Uppgifterna i registret är av stor vikt inte minst för journalister som bevakar skolfrågor och det är en väldigt akut fråga att lösa. Journalistförbundet välkomnar därför ambitionen att snabbt göra informationen i registret tillgänglig igen.

Enligt Journalistförbundet är det dock viktigt att påpeka att detta problem hade kunnat undvikas om offentlighetsprincipen hade införts i fristående skolor. Ett sådant förslag har redan arbetats fram inom utbildningsdepartementet i form av lagrådsremissen "Offentlighetsprincipen ska gälla i fristående skolor", daterad den 15 februari 2018. Journalistförbundet förutsätter att regeringen går vidare med planerna på att införa offentlighetsprincipen i friskolor.

Journalistförbundet vill också uppmärksamma regeringen på att det inte är första gången statistiksekretessen leder till orimliga praktiska konsekvenser. Kammarrätten i Göteborg, dom den 27 september 2019, mål nr 5048-19, kom till exempel fram till att uppgifter om resultatet i EU-valet 1999 omfattades av sekretess på grund av att uppgifterna var överlämnade till SCB och därmed omfattades av statistiksekretessen. Domen överklagades men prövningstillstånd meddelades inte. Det är enligt Journalistförbundet uppenbart att tillämpningen av statistiksekretessen inte är ändamålsenlig, utan rycker undan mattan för offentlighetsprincipen. Enligt Journalistförbundet bör regeringen närmare utreda bestämmelsen i 24 kapitlet, 8 §, offentlighets- och sekretesslagen (OSL), för att hitta en lösning på de problem som uppstår med statistiksekretessen då SCB används som arkivmyndighet snarare än statistikmyndighet.

Skolverket ska föra ett nytt skolenhetsregister

Utredningen föreslår att insamlingen av uppgifter till och förandet av skolenhetsregistret ska hanteras utanför statistikverksamheten. Registret ska regleras i en ny förordning. Det ska framgå av förordningen att Skolverket ska föra registret och att myndigheten är personuppgiftsansvarig för registret. I praktiken innebär det att det blir Skolverket istället för som tidigare SCB som ansvarar för registret, vilket gör att statistiksekretessen i 24 kapitlet, 8 §, OSL, inte gäller. Som framgår av ovan är det viktigt att uppgifterna om enskilda skolor snabbt görs tillgängliga igen. Mot den bakgrunden har Journalistförbundet inget att erinra mot den föreslagna lösningen, även om Journalistförbundet, som framgår ovan hade föredragit att problemet löstes genom att offentlighetsprincipen infördes i fristående skolor.

Vilka uppgifter ska registret innehålla?

Enligt utredningen bör de uppgifter som ska ingå i skolenhetsregistret vara "i stort sett" desamma som i dag. Journalistförbundet kan inte utläsa av utredningen vilka uppgifter som fanns i det gamla registret som inte kommer finnas tillgängliga i det nya. Enligt Journalistförbundet finns det ingen anledning att genomföra någon förändring på denna punkt. Journalistförbundet anser att detta är en fråga som behöver förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet, så att de uppgifter som fanns tillgängliga i det gamla registret finns med i det nya.

Utlämnande av uppgifter från registret

Utredningen föreslår att Skolverket avgiftsfritt ska hålla uppgifter ur skolenhetsregistret tillgängligt för allmänheten genom en publik webbplats. Föreskrifterna i förordningen ska inte inskränka myndigheternas skyldigheter enligt reglerna om allmänna handlingars offentlighet i tryckfrihetsförordningen eller enligt bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen. Journalistförbundet välkomnar förslaget. Enligt Journalistförbundet är det dock även viktigt att uppgifterna tillhandhålls på ett lättillgängligt sätt. Den tidigare statistikdatabasen var bra

på många sätt men den lämnade mycket i övrigt att önska när det gällde användarvänlighet. Journalistförbundet föreslår därför att det av 15 § i den föreslagna förordningen framgår att uppgifterna ska vara lätt tillgängliga:

Utlämnande av uppgifter

15 § Statens skolverk ska avgiftsfritt hålla uppgifter ur skolenhetsregistret *lätt* tillgängligt för allmänheten genom en publik webbplats.

Journalistförbundet tillstyrker förslaget om att det av förordningen ska framgå att föreskrifterna i förordningen inte inskränker myndigheternas skyldigheter enligt reglerna om allmänna handlingars offentlighet i tryckfrihetsförordningens eller enligt bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen.

Gallring och arkivering

Utredningen föreslår att, om en uppgift i skolenhetsregistret inte längre behövs för att tillgodose registrets ändamål ska uppgiften tas bort ut registret. Utredningen föreslår vidare att Skolverket årligen ska lämna Riksarkivet en registerkopia som visar innehållet vid årets utgång.

Enligt Journalistförbundet är uppgifterna i skolenhetsregistret viktiga inte bara som ögonblicksbild över hur skolorna i Sverige fungerar. Registret kommer också att vara av stort intresse för journalister och andra som vill studera hur skolsystemet i Sverige utvecklats. Så som reglerna om gallring och arkivering är utformade i förslaget riskerar uppgifter som gallrats eller inte finns tillgängliga i registret vid årsskiftet att inte tas om hand för arkivering. Detta är inte i enlighet med de syften som finns med den svenska arkivbildningen och som kommer till uttryck i arkivlagen 3 §. Enligt Journalistförbundet bör den registerkopia som lämnas till Riksarkivet årligen även innehålla information om de ändringar som gjorts i registret under året.

*Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet*